

LAReS

*Lowlands
Archaeological
Research
Service*

Verkavelingsproject aan de Botermelkbaan te Schoten.
Archeologienota

E.N.A. Heirbaut
Julie Hagen

Colofon

Titel: Verkavelingsproject aan de Botermelkbaan te Schoten. Archeologienota.
Auteur: Elly N.A. Heirbaut & Julie Hagen
Grafische illustraties/GIS: Julie Hagen

Rapportnummer: LAReS-rapport 218

Projectleider/veldwerkleider: Elly N.A. Heirbaut
Uitvoerder: LAReS, Lowlands Archaeological Research Service
Vestiging: Rozenlaan 15, 2980 Halle-Zoersel

Publicatiedatum: September 2019
Publicatieplaats: Halle-Zoersel

Illustratieverantwoording voorblad: Uitsnede uit de kaart van Ferraris (1771-1778)

© LAReS bvba. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

LAReS bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

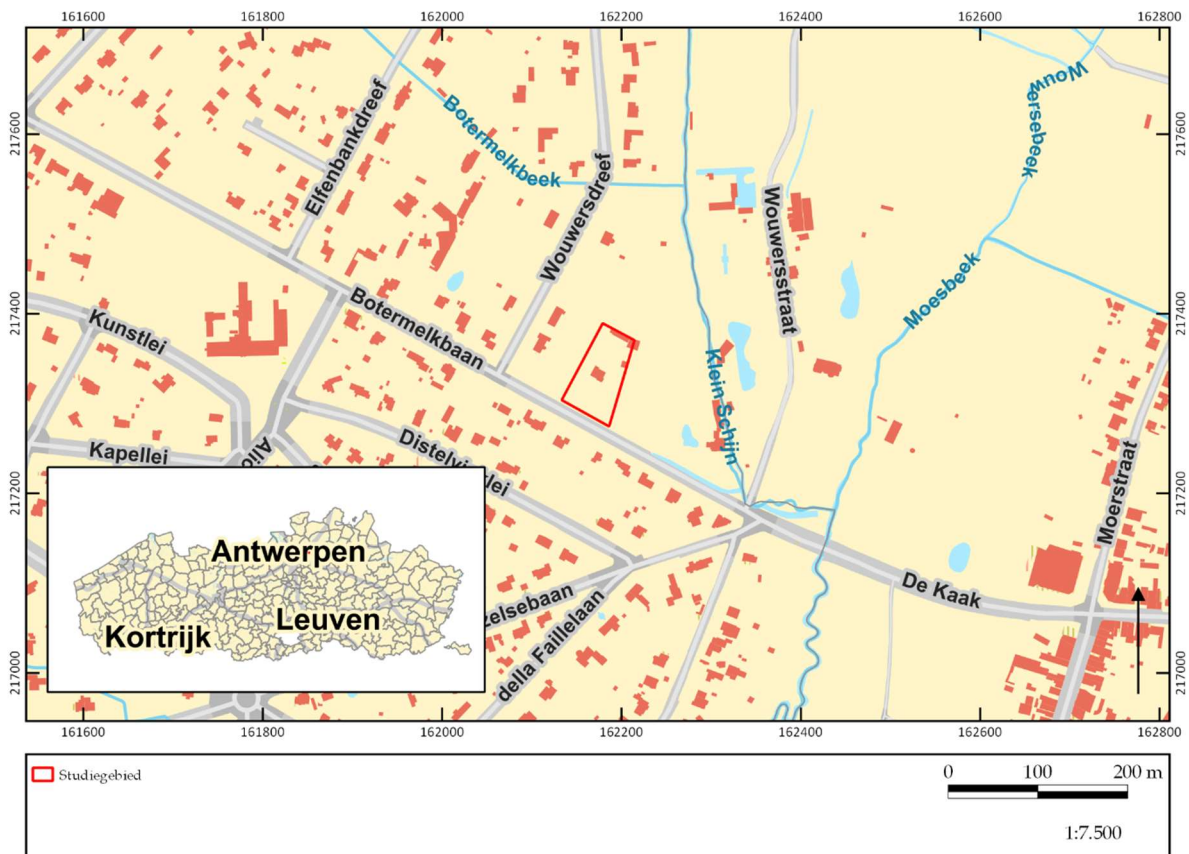
Deel II. Programma van Maatregelen

Inhoudsopgave

1 INLEIDING	4
1.1 RANDVOORWAARDEN	4
1.2 TECHNISCHE FICHE/ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	5
2 VRAAGSTELLINGEN	6
3 SAMENVATTING VAN DE RESULTATEN VAN DE BUREAUSTUDIE	7
4 KENNISVERMEERDERINGSPOTENTIEEL VAN HET PLANGEBIED EN AANBEVELINGEN	9
4.1 POTENTIEBEPALING	9
4.2 KENNISVERMEERDERINGSPOTENTIEEL	9
4.3 AANBEVELINGEN	9

1 Inleiding

Het plangebied is gelegen aan de Botermelkbaan nr. 87 in Schoten (gemeente Schoten, provincie Antwerpen). Het omvat één perceel (135X3) dat in het zuiden begrensd wordt door de Botermelkbaan. Ten westen situeert zich de Wouwersdreef en aan de oostelijke zijde stroomt de Kleine Schijn en de Moesbeek. Het studiegebied bevindt zich op ca. 3,4 km ten noordoosten van het centrum van Schoten. Het gaat om een gedeeltelijk onbebouwd perceel met een oppervlakte van 4.830 m². In het centrale gedeelte van het terrein staat momenteel nog een villawoning met verharde oprijlaan en een ingebouwde diepliggende garage. Daarbij staat aan de oostelijke zijde van het terrein een kleiner bijgebouwtje. Het noordelijke gedeelte wordt gekenmerkt door een paardenstallen met daarnaast een garage. De overige delen van het terrein zijn voornamelijk in gebruik als bos. De opdrachtgever plant het gebied te verkavelen in twee loten (fig. 1).

Figuur 1. Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied.

©LARES

1.1 Randvoorwaarden

nvt

1.2 Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site	Botermelkbaan 87, 2900 Schoten
Ligging	Botermelkbaan 87, 2900 Schoten
Kadastrale gegevens	Schoten, AFD 1, sectie D, perceel 0135/00X003
Bounding Box	X 162133.30 Y 217274.47 X 162214.44 Y 217389.33
Onderzoek	Archeologisch en geschiedkundig bureauonderzoek
Projectcode	2019H244
Uitvoerders/actoren	Elly N.A. Heirbaut, LAReS Julie Hagen
Erkend archeoloog	Elly N.A. Heirbaut: OE/ERK/Archeoloog/2016/00162
Nummer wettelijk depot	Niet van toepassing
Termijn	september 2019
Geplande ingreep	sloop van de huidige bebouwing aan de voorkant van het terrein verkaveling in functie van nieuwbouw
Totaal oppervlakte plangebied	ca. 4.880 m ²
Geldende wetgeving en voorwaarden	Het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014. De nota werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3.000 m ² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013.
Randvoorwaarden	zie paragraaf 1.1
Doelstelling	Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen (bureauonderzoek) na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden.
Thesaurus	Archeologienota, bureauonderzoek

2 Vraagstellingen

In het kader van dit bureauonderzoek zijn van tevoren enkele vragen geformuleerd waarop het onderzoek antwoord trachtte te vinden.

1. Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorische potentieel van het terrein?
2. Welke archeologische sites zijn bekend in of nabij het projectgebied?
3. Wat is de landschapshistoriek/evolutie in gebruik van het terrein?
4. Wat is de impact van de geplande werken?
5. Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende informatie op of is er aanvullend vooronderzoek (al dan niet met ingreep in de bodem) nodig? In het laatste geval: welke methode levert het meeste informatie op? Welke onderzoeksstrategie moet toegepast worden in het uitgesteld traject?

3 Samenvatting van de resultaten van de bureaustudie

Om in te kunnen schatten wat het archeologisch en cultuurhistorisch potentieel van het plangebied is, zijn de historische kaarten, de bodem- en geo(morfo)logische kaarten, en luchtfoto's bekeken en zijn verschillende inventarissen (waaronder de CAI) en historische/archeologische bronnen geraadpleegd.

Op basis van het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied gelegen is op een ondergrond bestaande uit tertiaire zandige sedimenten. Tijdens de laatste ijstijd zijn hierop lemige sedimenten afgezet. De aanwezigheid van een plaggendeek wijst uit dat het terrein al vanaf de middeleeuwen in gebruik is genomen als landbouwgrond. Dit blijft zo tot in de nieuwe tijd, waarbij ook nog op de Ferrariskaart de akkercomplexen zijn aangegeven.

Historisch gezien is de ontwikkeling van Schoten te plaatsen in de middeleeuwen. In de nabije omgeving van het studiegebied zijn geen archeologische sporen en/of vondsten aangetroffen die een oudere datering suggereren dan de late middeleeuwen. Vanuit de historische kaarten is gebleken dat het gebied in de laatste eeuwen als landbouwgrond is gebruikt, en dat het pas vanaf halverwege de 20^e eeuw in gebruik is genomen voor bebouwing. Op het terrein is een woning met verschillende bijgebouwen opgetrokken.

Impactbepaling

Het plangebied was historisch gezien in gebruik als akker. In de nieuwe tijd zijn de akkercomplexen stilaan uit gebruik gegaan, en zijn delen van de omgeving meer bebost. Bewoning komt op het terrein nog niet voor in de eerste helft van de 20^e eeuw; pas vanaf de jaren '70 wordt het terrein voor dit doel in gebruik genomen. Er wordt een villa opgetrokken, waarvoor de bodem ter hoogte van de woning wordt opgehoogd.

De villa is volledig onderkelderd tot een diepte van ca. 2 m onder het maaiveld ter hoogte van de verhardingen van de oprit. Verder liggen er aan de west- en noordwestkant verschillende beerputten en sterfputten. Onder de verhardingen van de oprit bevinden zich de nutsvoorzieningen en rioleringsleidingen. Deze liggen wellicht op een diepte van minstens 60 cm in verband met vorstvrijheid. Vanuit het huis vertrekken verschillende kabels en waterleidingen naar de stallen achteraan op het terrein maar ook naar het kleine bijgebouw opzij van het perceel en de garage achteraan. Waar deze laatste leidingen liggen is niet bekend, wel is bekend dat de leidingen naar de stallen recht vanuit het huis naar de stallen lopen.

Voor de aanleg van het huis met alle aanhorigheden blijkt het terrein al voor een gedeelte vergraven te zijn. Om na te gaan in hoeverre de bodem elders op het terrein nog goed bewaard is gebleven (er is immers sprake van een plaggendeek, waardoor eventuele archeologische resten goed afgedekt en daardoor bewaard kunnen zijn), zijn drie controleboringen geplaatst. De eerste is geplaatst dicht tegen de oostelijke perceelsgrens, aangezien van deze locatie aangenomen werd dat hier geen verstoringen aanwezig zouden zijn. Het boorprofiel wijst inderdaad een intact bodemopbouw uit, met een ca. 60 cm dikke A-horizont waaronder nog een B-horizont

bewaard is gebleven. Van een podzol blijkt hier geen sprake (meer) te zijn. Doordat op deze locatie de bodem intact is en overeenkomt met wat de bodemkaart aangeeft (uitgezonderd de podzolhorizont), is dit boorprofiel als referentie genomen voor de andere boringen.

De twee volgende boringen geven echter een volledig ander beeld: hier is een homogeen pakket tot een diepte van minstens 105 cm (vooraan op het terrein) en minstens 110 cm (achteraan op het terrein) vastgesteld. Op die diepte is nog steeds geen C-horizont aanwezig, terwijl deze in de referentieboring op een diepte van 80 cm aanwezig is. Bovendien zijn in de derde boring op een diepte vanaf 70 cm ook baksteenbrokjes en -spikkels herkend. Beide boringen geven met andere woorden een verstoord bodemprofiel aan, en dit tot op aanzienlijke diepte onder het archeologische niveau.

Na afbraak van alle bebouwing en verhardingen zal het terrein verkaveld worden en worden twee nieuwe loten gecreëerd. Bij verkavelingen is het niet mogelijk een inschatting te maken van de uiteindelijke impact van de werken aangezien er bij het indienen van de verkavelingsaanvraag nog geen bouwplannen zijn opgemaakt. Om die reden wordt bij een verkaveling steeds uitgegaan van een maximale verstoring van de bodem en een eventuele aanwezige archeologische site. Echter, als bovenstaande verstoringen door de bouw van de woning en alle aanhorigheden, en als de verstoorde bodemopbouw elders op het terrein in rekening wordt gebracht, dan blijkt dat het terrein als sterk verstoord is.

4 Kennisvermeerderingspotentieel van het plangebied en aanbevelingen

4.1 Potentieebepaling

Op basis van de landschappelijke situatie van het plangebied kan wel gesteld worden dat er een gradiëntsituatie aanwezig is: in het westen komen hoge delen in het landschap voor terwijl in het oosten, op minder dan 60 tot 200 m (afhankelijk vanaf waar in het plangebied gekeken wordt), de Kleine Schijn loopt. Een dergelijke situatie is aantrekkelijk voor de jagers-verzamelaars uit het paleo- en mesolithicum, maar door de hoge verstoringsgraad die op verschillende plaatsen op het terrein is vastgesteld en de afwezigheid van een podzolbodem onder het plaggendek wordt hier een lage kans voorop gesteld worden voor het aantreffen van resten uit deze periode.

Vanaf het neolithicum wordt de landbouw geïntroduceerd. De hogere ligging en de nabijheid van water zorgen voor goede condities voor bewoning in de verschillende archeologische perioden. Er moet echter ook rekening gehouden worden met begravingen. In de omgeving van het plangebied zijn echter nog geen resten vanaf het neolithicum tot en met de volle middeleeuwen bekend. Dit betekent niet dat daardoor de mogelijkheid niet aanwezig is. Echter, als rekening gehouden wordt met de sterke verstoring op het terrein, dan is de kans op het aantreffen van vondsten vanaf het neolithicum tot en met de volle middeleeuwen laag.

Vanaf de nieuwe tijd is op basis van historische kaarten te zien dat het plangebied onbebouwd was. Bovendien zouden ook de reeds genoemde verstoringen ervoor hebben gezorgd dat er weinig bewaard zou zijn. Vanaf dan is er een lage kans op het aantreffen van archeologische resten.

4.2 Kennisvermeerderingspotentieel

Omwille van de verstoringen wordt een lage potentie voor alle perioden voorop gesteld. Verder archeologisch onderzoek in het plangebied zou dus geen extra informatie kunnen opleveren over de menselijke aanwezigheid in dit gebied. Het kennisvermeerderingspotentieel wordt als laag ingeschat.

4.3 Aanbevelingen

Vanuit de bureaustudie kan geconcludeerd worden dat er voor dit terrein sprake is van een lage potentie wat betreft de periode paleolithicum tot en met de nieuwe/nieuwste tijd, waardoor er geen kennisvermeerderingspotentieel is. Verder archeologisch vooronderzoek wordt niet raadzaam geacht vanuit een kosten-batenanalyse, waarbij rekening is gehouden met de inspanning van verder onderzoek in functie van kennisvermeerdering. Er wordt met andere woorden geadviseerd het terrein vrij te geven voor de geplande ontwikkelingen.